
Liikidega arvestamine mõjude hindamise vaatest

PIRET TOONPERE

LEMMA OÜ

KESKKONNAMÕJUDE HINDAJA

Miks mina siin olen?

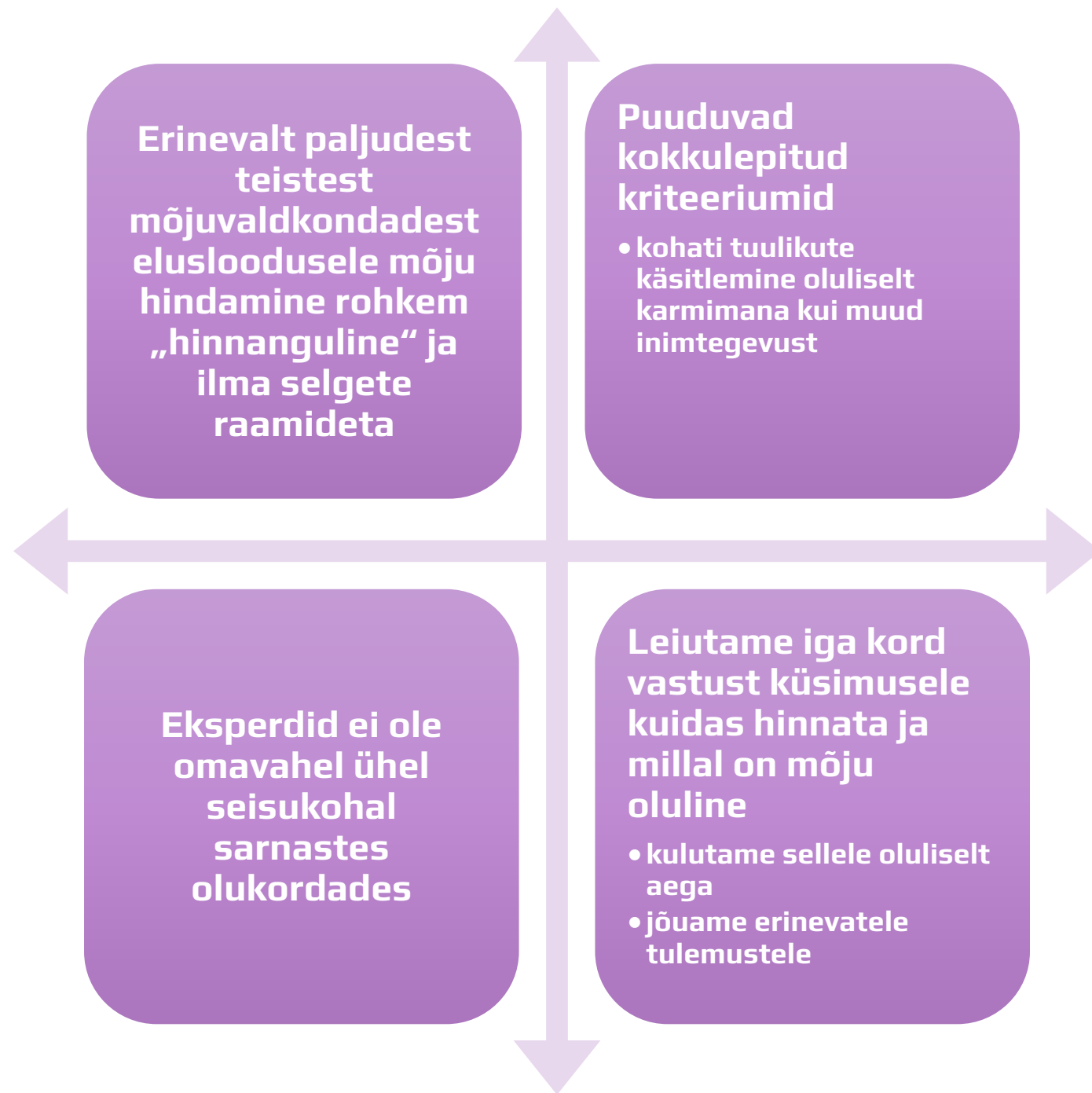
- Viimase 6 aasta jooksul 17 tuulepargi mõjuhindamise lepingut (lisaks panused teiste töödesse, lõputud konsultatsioonid, eelanalüüsid, ümarlauad, diskussioonid):
  - 1 kehtestatud
  - 3 lõpetatud enne 2025 a KOV valimisi
  - 13 tööd pooleli - 3 on kooskõlastatud (nendest 2 osas õhkõrn lootus)
- Kokkuvõttes on viimased 6 aasta olnud lõputu vilgas, kuid viljatu tegevus

Kõik mõjuvaldkonnad on olulised ! ?

- Tuulearenduste mõjuhindamine on **ruumilise konfliktijuhtimise protsess**.
- Konfliktide lahendamiseks on vajalik leida kompromisse, kuid kompromissid tekitavad uusi konflikte
- MH juhteksperdi roll on kõigi hindamisvaldkondade süntees ja tasakaalustatud lahenduse leidmisele kaasaaitamine, sh nii erialaekspertide kui asutuste ja avalikkuse arvamuste arvesse võtmine hinnangute koostamisel. Läbivalt on **töö fookuses lahenduste leidmine kavandatava tegevuse elluviimiseks**:
  - Arendaja tahab rajada tuuleparki – peab sealjuures Excelisse mahtuma
  - Avalikkuse vaates oleks hea tuulepark rajada **Mujale** ehk ei arvestata piisavalt kõigi kohalike aspektidega
  - Erialaekspertide vaates on prioriteetne „nende liigi/valdkonna“ kaitse ja põhjalik käsitus
  - KOV – peab tegema otsuse kaaludes kõigi osapoolte huvisid – liigikaitse osas teadmised väga piiratud (toetumine Keskkonnaametile, kes peab lähtuma liigikaitse eesmärkidest aga ka taastuenergia arenduse vajadusest)

**Erinev arusaam
millal on mõju
oluline, kuidas
seda hinnata (ja
millise info pealt
on võimalik
hinnang anda)**

Vältima,
leevendama,
kompenseerima
peab **olulist** mõju!

Erinev arusaam millal on mõju oluline

- EELIS: väikese arvuline haudelind, **ohuvälises seisus, II kategooria**. Eelistab **vanemaid lehtpuu enamusega puustuid**. Peamised ohutegurid on **metsade majandamine**, mille tulemusena väheneb metsade vanus ja rähnile sobivate elupaikade pindala.
- LKS § 48. Liikide soodsa seisundi tagamine: II kaitsekategooria liikide vähemalt **50 protsendi** teadaolevate ja EELISes registreeritud elupaikade või kasvukohtade kaitse tagatakse kaitsealade või hoiualade moodustamise või püsielupaikade kindlaksmääramisega lähtuvalt alade esinduslikkusest. Piiritlemata II kategooria kaitsealuste liikide elupaikades rakendub **isendi kaitse**.
- MLA ja KeA juhend:
  - Rähnide **pesitsusterritooriumite kaardistamine** toimub juhul, kui planeeringuala hõlmab vähemalt 100 ha metsa.

Erinev arusaam millal on mõju oluline: valgesehg-kirjurahn

- Kõigil metsaga tuulealadel üks tuvastatud liikidest
- Võimalik mõju – elupaiga ulatuse vähenemine seoses ehitustegevusega (hukkumisrisk minimaalne, häiring ebaoluline).

Järeldus	Tõlge mõjuhindaja keelde
Vältida tuulikute ja taristu ehitamist II kat liikide elupaikadesse (pindalalised alad) või säilitada 150 m puhvriga ala tuulikute vabana (kuulmise põhjal punkti puhvriga)	Oluline leevendamatu mõju iga elupaiga kahjustamisel
Elupaika ehitamist võimalusel vältida, kui ei ole võimalik vältida siis samas mahus raadatava mahuga määrata sobilikku metsakooslust säilitatavaks (majandatavaks püsimetsana)	Oluline leevendatav mõju, kuid eeldatakse, siiski, et iga elupaiga kahjustamisel on oluline mõju
Säilitada maksimaalselt kaardistatud kaitsealustele liikide kaardistatud elupaiku, II kaitsekategooria puhul vähemalt 90% elupaikadest	Oluline leevendamatu mõju kui ületatakse 90 % künnist ehk 10 % elupaigakadu ei ole oluline
Midagi ei pea välistama antud liigi vaatest – isendi kaitse tagamiseks vältida raiet pesitsusperioodil	Liigile oluline mõju puudub, sest iga elupaik ei ole liigi seisundi vaatest oluline, isendile mõju leevendatav

---

Järelduse mõju

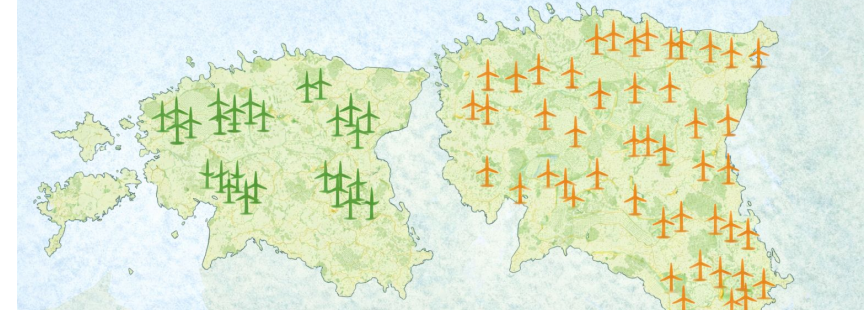
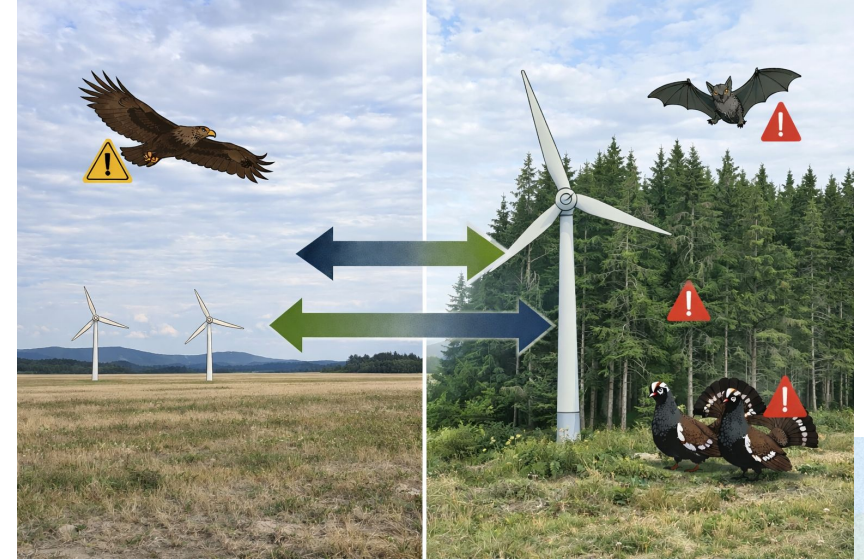
- Erinevad järeldused mõjutavad planeeringulaheduse kujunemist
- On selge, et tegevuse mittetegemisel tavapäraselt loodusekeskkonnale ka negatiivset mõju ei ole ehk „ära siia tuulikut tee“ on alati kõige efektiivsem meede
- Iga järeldus, mis ütleb „ära siia tuulikut tee“ tekitab lahenduse otsimise vajaduse – ja tavapäraselt uue konflikti – **kuhugi tuleb see tuulik rajada**
- Iga järeldus, mille põhjendatus on kaheldav tekitab ajakulu (küsime, vastame, arutame, põhjendame)

Ruumilised lahendused

- Tuulikute nihutamine
- Tuulikute arvu vähendamine

AGA

- Ühe liigi jaoks sobiv lahendus tavaliselt halvendab olukorda teise jaoks. Liikide hulka kuulub ka inimene, kes on kõige aktiivsem protsessides osaleja.
- Mõjutab projekti energiatoodangut => laiemalt seda palju meil Eestisse tuuleparke vaja on
- Lisaks liikidele on meil arvukalt ka muid piiranguid
- Kõigele lisaks mängib rolli ka maaomand – kellegi maale ei saa tuulikute/teed/kaablit vms kavandada kui ta seda ei taha

Ajalised lahendused

- ehituspiirangud pesitsusperioodil
- ajaline seiskamine

AGA

- see mõjutab projekti majanduslikku tasuvust – eri liikide kriitilised perioodid ei kattu
- sama energiakoguse tootmiseks on vaja oluliselt rohkem osalise tööajaga tuulikuid kui töötavaid tuulikuid = suurem ressurssikulu ja mõistlikus
- võib tekitada uusi tehnilisi probleeme – kogu aeg tuulikut välja lülitades väheneb eluiga, vaja rohkem hooldust jms

Sama liik

**Sama
mõjutegur**

Erinev hinnang

**Erinev arv tuulikuid,
kohati ebamõistlikud
planeeringulahendused
või lõputu
põhjendamise, miks
erialaeksperdi tingimust
ei järgitud**

**Erinevad
tingimused
planeerimiseks**

Erinev järeldus

Rähni juurde tagasi tulles

- *Lugupeetud metsateatise esitaja. Kavandate raiet II kaitsekategooria linnuliigi valgeselg-kirjurähn elupaigas. Kaitsealuse linnuliigi elupaiga täpsed piirid on nähtavad Metsaportaalis (register.metsad.ee) kinnistu omanikuna sisse logides. Looduskaitseseaduse § 55 lg 6 alusel on keelatud kaitsealuse loomaliigi isendi tahtlik häirimine paljunemise ja poegade kasvatamise ajal, mistõttu on **raietegevus keelatud 1. märtsist kuni 30. juunini** Eesti looduse infosüsteemis piiritletud liigi elupaigas. **Soovitav** on uuendusraiel ja sanitaarraiel jätta säilikuud grupiti vähemalt 30-40 tm/ha, sealhulgas üle 10 cm läbimõõduga surnud lehtpuud 10-20 tm/ha kohta; **lageraie soovitav teostada** kuni 0,5 ha suuruse langina. Täname, et majandate metsa säästvalt!*

Mida teha?

- Kiirelt suund võimalikult standardiseeritud lähenemisele ehk hallide alade selgitamine
- Nii elupaigakao kui hukkumisriski osas liikide seisundist lähtuvad selgemad mõju olulisuse künnised ja hindamispõhimõtted
- Iga mõju ei ole oluline mõju ja järelused peavad olema kooskõlas kehtivate liigikaitse põhimõtetega ning proportsionaalsed teiste inimtegevuste mõjude käsitlesega.
- Iga rakendatav meede peab olema päriselt vajalik (lähtuvalt liigikaitse põhimõtetest) ja suunatud reaalselt esinevale mõjule

---

Kokkuvõtteks

- Ühegi arendustegevuse mõju loodusele täielikult vältida võimalik ei ole ja enamikel juhtudel seda ei ole ka vaja
- Tuuleparkide planeeringute eesmärk ei ole lahendada liigikaitselisi probleeme. Eesmärk on kavandada tuuleparke elektri tootmiseks.
- Vältima, leevendama, kompenseerima peab tegevusega kaasnevat **olulist** mõju!
- Meetmed peavad olema suunatud mõjule – peab esinema põhjus tagajärg seos. Kõikvõimalikud puhvrid on meede mingi mõju ära hoidmiseks. Tuleb aru saada mida ära soovitakse hoida ja kas see mõju antud juhul esineb ja siis selle mõjuga tegeleda (selleks võib olla lahendusi lisaks vahemaale).
- Meede peab olema proportsionaalne
  - Ära hoidma olulise mõju
  - Rakendatav
  - Soovitavalt samas mitte teisi mõjuaspekte suurendav – kui soovime vältida hukkumisriski, siis kas tuulepargi külje alla oleva kure elupaiga parandamine on ikka mõju vähendav meede?

**Täna kuulamast ja
püüame olla
lahendustele
orienteeritud!**

